

1.10.2003 Lammin päivät Biologisella asemalla
Soile Kunnas

TERVETULOA LAMMIN KUNTAAN

Lammi on ollut itsenäinen hallintopitäjä jo ainakin 630 vuotta, sillä historiallisissa asiakirjoissa on merkintä käräjäpaikasta vuonna 1374. Itsenäiseksi Lammi itseään on näihin asti mainostanut – on oma Osuuskauppa, paikallisosuuspankki ja itsenäinen säästöpankki, yrityksiä (suurimmat Lammin Ikkuna, Lammin Betoni ja Voglia) ja melkein 6000 henkeä itsepäistä väkeä. Nyt juuri on kuntaan tullut esitys kuntaliitoksesta, jolla muodostettaisiin Suur-Hämeenlinna; asiaan ei ole vielä otettu kantaa, mutta kunnanjohtaja totesi, että seutukuntatyö etenee täällä kovaa vauhtia.

Lammi on Hämeen maakunnan reunalla, tästä Lahteen päin on Päijät-Hämettä. Maakuntaraja on aika korkea ja on katkaissut mm. terveyskeskusyhteistyön, mutta koululaiset voivat taas nykyisin kulkea siitä yläasteelle ja lukioon Lammille. Matkaa Lahteen ja Hämeenlinnaan on täältä noin 40 km (Hml 37, Lahti 40), joten tähän asti on voitu suuntautua vähän molempiin, vaikka ollaankin Hämeenlinnan talousaluetta. Kunta on pystynyt kasvattamaan taajamaansa ja saamaan erikoispalveluliikkeitä, kun matkaa kaupunkiin on ollut sopivan paljon. Matkaa tulee Lammin sisälläkin kulkiessa – pituus pohjois-eteläsuunnassa on runsaat 50 km. (kartta aseman seinällä)

Lammilla on monenlaista valtakunnallisesti tunnettua: tämä Biologinen asema, Evon metsät ja virkistyskalastuspaikat (myös lastenlampi), Untulan harju lehtoineen ja Mommilan soutelut. Alueellisesti tunnetaan ainakin Hietasalon virkistysalue Kuohijärvellä, tiedetään, että useiden vesistöjen tila on erinomainen tai hyvä (latvavesiä, Hauhon vesireittiä ja eteläosa Vanajan kautta Kokemäenjokeen), Ronnissa oleva kehitysvammaisten hoitolaitos, Perunantutkimuslaitos, Mainiemen alueellinen kuntoutuskeskus päihdevammaisille (entinen työlaitos), Evon metsäoppilaitos (nykyisin ammattikorkeakoulu) ja RKTL:n tutkimuslaitokset (kala tai nykyisin rapu ja riista).

Kunnan kokonaispinta-ala on noin 610 km² ja vesistön osuus on noin 73 km² eli noin 12 %. Järviä on noin 175 kpl ja rantaviivaa noin 300 km. Evolla on noin 53 km rantaviivaa. Suurimmat järvet ovat Kuohijärvi, Ormajärvi ja Pääjärvi, joka on Suomen viidenneksi syvin (87 m). Niissä kaikissa on hyvät uimarannat, lisäksi Lammilla on uimahallikin.

Sen lisäksi on runsaasti pohjavesialueita; konsultti juuri laski neljän kunnan vesihuoltosuunnitelmaan, että näillä seuduilla on 2,5 m³ pohjavettä henkeä kohti käytettäväksi vuorokaudessa. Se ei tosin jakaudu aivan tasan, vaan monin paikoin ovat kaivot kuivia tai melko tyhjiä nyt, kun pohjavesien pinnat ovat laskeneet. Mutta

harjuja on poikittaissuuntaisesti useita jaksoja ja jokaisen alla pohjavettä, mikä tosin vaikeuttaa monien asioiden suunnittelua (ja tietää töitä talousjätevesiasetuksen kanssa).

Luonto on varsin moni-ilmeinen. Erikoisuutena tällä alueella ovat pähkinäpensasta kasvavat lehdot, joita on harjuilla, tunnetuimpana Untulanharju. Jääkaudella harjulle jäänyt hienojakoinen lössiksi kutsuttu maaperä mahdollistaa lehtokasvillisuuden, vaikka tavallisestihan harjuilla kasvaa mäntymetsää. Samanlaisia lehtoja on vain Lohjalla ja Karjalohjalla. Pohjoisosa Lammia, Evon metsäalueet, ovat puolestaan karuja. Siellä on hyvät hirvien talvehtimisalueet (runsaasti katajaa ja isot metsät) ja paljon hirvikärpäsiä. Meillä onkin monta Natura-aluetta, niin Untulassa kuin tässä Aseman lähellä ja koko Ormajärvi Sajaniemineen, jossa pitäisi olla valkoselkätikkaa. Natura-alueiksi valitut alueet olivat lähes kaikki jo aikoja ennen rauhoitettu luonnonsuojelualueina; Ormajärvi ei ollut.

Parin vuoden ajan on Kanta-Hämeessä yhteishankkeessa tehty ympäristön tilan seurantaa. Siinä ensin koottiin, mitä tietoja jo on olemassa ja mistä saatavilla, ja siinä todettiin, että Lammia on tutkittu todella paljon. Samalla tuli esiin, että on monia tutkimuksia ja seurantoja, joista ei paikkakunnalla tiedetä yhtään mitään eikä niistä koskaan lähetetä mitään tietoja; tällaisia tekee mm. GTK, Metla, Ilmatieteen laitos, eikähän pyytämättä SYKEN, Biologisen aseman tai RKTL:nkään tutkimuksista mitään tietoja saada. Vuoden alussa 2001 kertyi seurannan nykytilanteesta neljä ja puoli sivua seurantoja, jossa on vesistä pohja- ja pintavedet kaloineen ja rapuineen, ilmakehä, maaperä, maaekosysteemit eli metsäinventoinnit, hakkuuvaurioseurannat, metsälakikohteet, lintulaskentoja, riistatutkimuksia ja maatalouden puolelta peltomyyrien ja rikkakasvien seurantaa, biodiversiteetistäkin on valtakunnallisten luontokohteiden inventoinnit ja monien lajien seurantaa (mm. perhosia, pölyttäjähöynteisiä, saukko, maakotka, sääksi, talvilinnusto, maatalousympäristön pesimälinnusto ja päiväperhoset, petolintuja, vanhojen metsien kovakuoriaisia ja kangasvuokkoja) ja jonkin verran seurantaa on ympäristön kuormituksesta. Olin hämmästynyt – ja huojentunut siitä, että olin potenut tunnonvaivoja, etten ole kylliksi hoitanut tätä lain määräämää ympäristön tilan seurantavelvoitetta; ei se ole yksin minun varassani ollutkaan.

Tämä hanke on muuten hyvä esimerkki siitä, millaista hyvää yhteistyötä näillä seuduilla tehdään. Käsittääkseni ei ole välttämätöntä tehdä suuria yksiköjä kunnista tai ympäristöosastoista, vaan toimia sujuvasti yhdessä ja hoitaa sellaiset asiat, jotka ovat paikallisia ja tässä hoidettavia, sujuvasti yksin.

Kun nyt ollaan Biologisella asemalla, tuon esiin, että asema on toiminut 50 vuotta tässä entisen pappilan mailla. Lammin seurakunta rakensi uutta pappilaa kirkonkylään ja oli halukas myymään vanhan pappilan maineen ja Helsingin yliopisto puolestaan haki sopivaa paikkaa biologiselle asemalle mm. Lammilta ja niin nämä

tarpeet kohtasivat 1953. Yllättävää oli lukea loppukesällä julkaistusta historiikista, että asemalle oli suunniteltu paikkaa Lammin kirkolta Makasiininmäeltä – siis Untulanharjulta – ja että rauhoitushakemuskkin siitä tehtiin Jorma Soverin yllytyksestä aseman rakennuspaikaksi eikä, niin kuin jälkipolvet ovat luulleet (minä mukaan lukien), että Soveri luontoa arvostavana ja Untulan lehtoa tutkineena halusi rauhoitusta alueen säilyttämiseksi harvinaisen hienona lehtona. Näin idealismi taas rapisi; taidan olla kohta täysi kyynikko.

Hyvät ystävät, kun nyt olemme Lammin päivillä, esitän yhden toiveen: pannaan työkännykät kiinni eikä puhutakaan joka tauolla kännykän kanssa vaan täällä läsnä olevien kollegojen kanssa! Tiedän kyllä, ettei meitä kukaan sijaista eikä siellä työpaikalla ehkä kukaan hoida mitään ympäristöasiaa, mutta silti: käytetään hyväksemme näiden päivien tarjoama mahdollisuus kohtaamiseen, ajatusten vaihtoon ja ladataan akkujamme kaikella näiden päivien tarjonnalla. Tervetuloa Lammille ja viihtykää!